
Konopnickiej Marii

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Śródmieście Południowe

Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Od polskich postaci historycznych

Rok utworzenia nazwy: 1926

Opis

Maria Stanisława z Wasiłowskich Konopnicka (1842-1910) - poetka, pisarka, publicystka, tłumaczka. Pochodziła z Suwałk, wychowywała w Kaliszu, od 1855 roku przebywała w Warszawie na pensji Sakramentek, gdzie zaprzyjaźniła się z Elizą Orzeszkową. W 1862 roku wyszła za mąż i osiadła w dobrach Borowo pod Łęczycą, utrzymując się wraz z sześciorgiem dzieci z dochodów niewielkiego dzierżawionego folwarku. Jej debiutem był wiersz "W zimowy poranek", wydrukowany w 1870 roku w "Kaliszaninie". Zamilkła potem na całe sześć lat, jednak publikacja cyklu "W górach" zamieszczona na łamach "Tygodnika Ilustrowanego" okazała się jej przepustką dla dalszej kariery. Porzuciła wówczas podupadający folwark i w 1877 roku zamieszkała w stolicy, gdzie dość szybko zmuszona była utrzymywać całą rodzinę z pisarstwa. Redagowała więc pismo dla kobiet "Świt" a wydane w 1880 roku "Poezje" ze słynnymi "Obrazkami" z życia miejskiej biedoty sprawiły, że stała się najpopularniejszą a zarazem najbardziej kontrowersyjną autorką okresu pozytywizmu. Zasłynęła również opieką nad pierwszymi więźniami politycznymi, osadzonymi przez władze carskie w Cytadeli, co prawdopodobnie spowodowało jej wydalenie poza granice Królestwa Polskiego w 1890 roku. Wyjechała wówczas do Galicji a potem - w związku z pogarszającym się stanem zdrowia - we Francji, Włoszech oraz uzdrowiskach niemieckich. Na bieżąco śledziła wydarzenia związane z dawnymi ziemiami polskimi, ostro reagując w swoich utworach. Wypowiadała się w wierszach ("Prusak męczy polskie dzieci"), nowelach ("Dym", "Nasza szkapa") czy recenzjach książek. Sporą część jej dorobku stanowiły utwory dla dzieci, m.in. "O krasnoludkach i sierotce Marysi", "Na jagody" czy "O Janku Wędrowniczku". Była również autorką poematu "Pan Balcer w Brazylii" i przekładów poezji Heinricha Heinego oraz "Serca" Edmunda de Amicisa. W 1903 roku społeczeństwo podarowało jej dworek w Żarnowcu, gdzie zamieszkała na stałe. Jednym z jej ostatnich utworów była słynna "Rota", do której muzykę skomponował Feliks Nowowiejski a który to utwór Polacy uznali za drugi hymn narodowy. Zmarła we Lwowie.

Spoczywa:

Cmentarz Łyczakowski we Lwowie.

Upamiętnienia:

ul. Marszałkowska róg Królewskiej - Ogród Saski - pomnik dłuta Stanisława Kulona (odsłonięcie - rok 1966).

ul. Piekarska - Staromiejskie Mury Obronne - tablica (odsłonięcie - rok 1982).

ul. Piekarska róg Podwale - głaz na miejscu domu, w którym mieszkała w latach 1879-1882.

pl. Powstańców Warszawy 2 - Dom Chłopa - rzeźba dłuta Anny Piotrowiec (odsłonięcie - rok 1962).

Rynek Nowego Miasta 2 - frontowa ściana budynku, w którym kształciła się - tablica (odsłonięcie - V 1975).

Do 1954.04.12 była patronką dzisiejszych ulic: Gierdawskiej, Oleckiej i Oświatowej, do 1954.05.20 ulic: Geślarskiej i Maciejki, do 1960.10.14 ul. Roty a do 1979.01.01 ul. Mariana Falskiego.

Ciekawostki

W 1776 powstał tu z inicjatywy Kazimierza Poniatowskiego ogród Na Górze. Ogród wytyczył Szymon Bogumił Zug. Mieścił się tu pałac, ujeżdżalnia koni, altany, oranżeria, ananasarnia, remiza dla karet i siedziba loży masońskiej. Na początku XIX w. posiadłość należała do Radziwiłłów, a następnie do restauratora Szymona Chovot. To on urządził tu Frascati: publiczny ogród rozrywkowy. Od 1819 mieszkał tu komisarz Nowosilcow. W poł. XIX w. posiadłość kupili Branicki. W latach 1871-92 czeski ogrodnik Josef Stichy posadził tu ok. 200 rzadkich gatunków drzew ozdobnych i owocowych. Na skutek zubożenia Branickich w okresie międzywojennym park rozparcelowano i założono ulice. W roku 1925 wytyczono ul. Konopnickiej.

Stan obecny:

Nr 1: Kamienica Funduszu Emerytalnego Banku Gospodarstwa Krajowego. (Drugi adres Frascati 3)

Nr 3: Kamienica Firmy Steinhagen i Saenger. Powstała w 1936-7 wg proj. Jerzego Gelbarda i Romana Sigalina w stylu ekspresyjnego funkcjonalizmu. Elewację licowano sztylowym piaskowcem.

Nr 5: Kamienica Franciszka Nowickiego. Powstała w 1936-7 wg proj. Bohdana Pniewskiego w stylu modernizmu włoskiego. W 1937-8 w podwórzu powstała oficyna na planie litery T. W tym domu mieszkała Anna Chodakowska (ur. 1948) - aktorka związana z Teatrem Narodowym a potem z Teatrem Studio, również filmowa ("W labiryncie", "Kuchnia polska").

Nr 6: Gmach YMCA. Powstał w 1931-2 wg proj. Antoniego Jawornickiego dla powstałego w Polsce w 1922 odłamu organizacji. Budowę realizowała firma Martens & Daab, a fundusze zapisał na ten cel amerykański milioner Sereno Fenny. Ściany zewnętrzne wykonano z gazobetonu firmy Suporex. Odbływały się tu spotkania i akademie z udziałem oficjeli, budynek pełnił rolę hotelu i domu kultury. Mieścił się tu basen 25 m. i sala gimnastyczna. Po wojnie umieszczono tu siedzibę Kwatery Głównej ZHP. Budynek opisał L. Tyrmand w "Dzienniku 1954".

Teatr Buffo.

Data nadania nazwy: 1926.09.27 z przerwą 1940.05.24 - 1945.01.17, kiedy to nazywała się Pokoju (Friedenstraße).
